

ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมาย
ลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้

SATISFACTION OF THE LAW UNDERGRADUATES TOWARDS LECTURING LAW OF
TORTS, MANAGEMENT OF AFFAIRS WITHOUT MANDATE AND UNDUE ENRICHMENT

พรเพ็ญ ไตรพงษ์¹ และ ยุทธพงษ์ ลีลาภิไศย²
Pornpen Traiphong¹ and Yutthapong Leelakitpaisarn²

¹ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

² ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานส่วนท้องถิ่น ผู้ช่วยคณบดีคณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และอาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตร
นิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ โดยมีวัตถุประสงค์ 3
ประการคือ 1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์
ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ในด้านเนื้อหาวิชา ด้านผู้สอน ด้าน
กิจกรรมการเรียนการสอน ด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอน และด้านการประเมินผลการเรียนการ
สอน 2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะ
ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ในด้านเนื้อหาวิชา ด้านผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
ด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอน และด้านการประเมินผลการเรียนการสอน 3. เพื่อนำข้อมูลไป
ปรับปรุงการเรียนการสอนวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ให้สำเร็จลุล่วง
ต่อไป โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed-Method) กลุ่มตัวอย่างเป็น
นักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรนิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน
ดุสิตจำนวน 150 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อเก็บรวบรวม
ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากนักศึกษา และการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตร์จำนวน
10 คน โดยวิธีเจาะจง ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการ
จัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอก
สั่ง ลากมิควรได้ ซึ่งเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง เพื่อใช้สำรวจความพึง
พอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้
วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง

ผลการวิจัยที่สำคัญมี 1. นักศึกษามีความพึงพอใจในด้านเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่
เรียนมีประโยชน์ต่อการประกอบวิชาชีพ และเนื้อหาวิชาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ไว้ จึงควรนำ

ผลการวิจัยในครั้งนี้เสนอต่อหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรพิจารณารายละเอียดของรายวิชานี้ว่าควรให้นักศึกษาได้ความรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพได้ตรงกับสาขาของตนเองต่อไป 2. ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามมิควรได้ ในทุกๆ ด้าน พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยต่างกัน มีระดับความพึงพอใจ แตกต่างกัน

ABSTRACT

This research is to study satisfaction of the law undergraduates towards lecturing the law of torts, management of affairs without mandate and undue enrichment, having three objectives such as first, to explore satisfaction of the law undergraduates towards lecturing the law of torts, management of affairs without mandate and undue enrichment in its contents, lecturer, lecture-related activity, lecture-promoted and assessment second, to compare those satisfaction of the law undergraduates towards lecturing the law of torts, management of affairs without mandate and undue enrichment in its contents, lecturer, lecture-related activity, lecture-promoted and assessment and third, to utilize the output into effective improvement of lecturing the law of torts, management of affairs without mandate and undue enrichment. A mixed-method is used in this research to the sample of 150 junior undergraduates attending Law Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Dusit Rajabhat University. These undergraduates are requested to fill in questionnaires and ten lecturers are interviewed in line with means of purposive sampling. The questionnaires and the interview script are developed by own researchers to explore of the law undergraduates towards lecturing the law of torts, management of affairs without mandate and undue enrichment. Data analysis includes descriptive and reference statistics.

Two major findings are as follows:

1. The undergraduates are satisfied by contents of this law subject which is applicable and beneficial to their profession. Accordingly the lecturer should present the research's output to senior management of this law program for adding into the course description that the undergraduates should get knowledge and apply them into their future profession.

2. In comparison of the satisfaction level among the undergraduates towards lecturing the law of torts, management of affairs without mandate and undue enrichment in every side results the different average point which indicates different satisfaction level.

คำสำคัญ

ความพึงพอใจ นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ กฎหมายลักษณะละเมิด

ความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษามีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพตามที่ประเทศชาติและสังคมต้องการ ดังนั้น จุดมุ่งหมายของการศึกษาจึงมีหลายมิติ เพราะคุณลักษณะของผู้เรียนที่สังคมต้องการมีความหลากหลาย และคุณค่าของคุณลักษณะเหล่านี้อาจเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา และบริบทของสังคมโดยทั่วไปคุณลักษณะของผู้เรียนที่สังคมต้องการ คือ ผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถทางด้านสติปัญญา หรือด้านพุทธิวิสัย เพราะเชื่อว่าในยุคสังคมแห่งความรู้ บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถดีจักเป็นกลไกในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความได้เปรียบจากการแข่งขันทางเศรษฐกิจ (สังวรณั ังตกระโทก, 2554)

โดยที่การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ในการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนต้องมีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้สนองความต้องการของผู้เรียนรายบุคคลได้ ผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากที่สุด โดยกำหนดไว้ในมาตรา 24 (5) ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ (สมบุรณ์ ต้นยะ, 2547)

โดยวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ ถูกบรรจุเป็นวิชาบังคับอยู่ในหลักสูตรนิติศาสตร์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ซึ่งวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ ประกอบด้วยกฎหมายอันต้องศึกษาที่เกี่ยวข้องไว้มากมาย ซึ่งประกอบไปด้วย ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในทางละเมิดและความรับผิดทางอาญา ความรับผิดละเมิดอันเกิดจากการกระทำของตนเอง ความรับผิดเพื่อละเมิดอันเกิดจากการกระทำของผู้อื่น ความรับผิดละเมิดอันเกิดจากทรัพย์ก่อให้เกิดความเสียหาย ความรับผิดของผู้ว่าจ้างและผู้ทำของ หมิ่นประมาททางแพ่ง การกระทำละเมิดร่วมกัน ค่าสินไหมทดแทน อายุความ นิรโทษกรรม จัดการงานนอกสั่ง และลากมิควรได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ลักษณะ 3, 4 และ 5 ตลอดจนศึกษาถึงความรับผิดในทางละเมิดของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีเนื้อหาที่ต้องสอนมาก จึงอาจสอนได้แต่เนื้อหาสาระที่สำคัญๆ และเน้นการเรียนการสอนโดยการบรรยายอันอาจทำให้สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชานี้ ทำให้นักศึกษาเบื่อหน่ายได้ จึงต้องจัดเก็บข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาความรู้ที่ได้นั้นต่อไป

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ คณะผู้วิจัย จึงตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนในการเรียนการสอนวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ เพื่อหาแนวทางให้นักศึกษาได้รับความรู้ตรงตามกรอบการเรียนการสอนของหลักสูตรและเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาในการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตต่อไปเมื่อจบการศึกษา

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. นักศึกษาที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรได้แตกต่างกันหรือไม่
2. นักศึกษาที่มีความถนัดในการเข้าห้องเรียนแตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรได้แตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรได้ในด้านเนื้อหาวิชา ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอน และด้านการประเมินผลการเรียนการสอน
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรได้ในด้านเนื้อหาวิชา ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอน และด้านการประเมินผลการเรียนการสอน
3. เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงการเรียนการสอนวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรได้ให้สำเร็จลุล่วงต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรได้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรนิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรได้ ในปีการศึกษา 2555 ภาคการเรียนที่ 1 โดยมีจำนวน 2 ตอนเรียน รวมจำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 160 คนดังต่อไปนี้
นักศึกษาตอนเรียน A1 จำนวน 80 คน นักศึกษาตอนเรียน B1 จำนวน 80 คน
ทั้งนี้ การสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตร์ดังกล่าว โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรได้ จำนวน 10 คน
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่จัดการเรียนการสอนรายวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรได้ โดยมีจำนวน 2 ตอนเรียน โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ห้อง A1 และ B1 ซึ่งมีนักศึกษาจำนวน 2 ห้องตอนเรียน รวมจำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 160 คน จึงควรเก็บแบบสอบถามทั้งหมด 160 ชุด โดยมีรายละเอียด นักศึกษาตอนเรียน A1 จำนวน 80 คน นักศึกษาตอนเรียน B1 จำนวน 80 คน

นอกจากนี้ การสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตรดังกล่าว ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้ ซึ่งใช้วิธีการเจาะจงจำนวน 10 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ใช้แบบสอบถามเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาจำนวน 160 คน และแบบสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตร์ จำนวน 10 คน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้แก่ หนังสือ เอกสาร วารสาร บทความ เว็บไซต์ และงานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สังเกตและสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาเบื้องต้น
2. เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในภาคสนาม โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 1) คณะผู้วิจัย ทำการศึกษาข้อมูล เอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง
 - 2) คณะผู้วิจัย จัดทำแผนการดำเนินงานโดยการออกแบบเครื่องมือในการสำรวจข้อมูล พร้อมทั้งให้ผู้ทรงคุณเป็นผู้พิจารณาประเด็นและเครื่องมือร่วมกันกับคณะผู้วิจัย
 - 3) ทดสอบเครื่องมือ (Pre-Test) เพื่อหาค่าความถูกต้อง (Validity) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถาม และปรับแก้จนได้เครื่องมือในการสำรวจที่สมบูรณ์ที่สุด
 - 4) คณะผู้วิจัย ทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม
 - 5) คณะผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับมา พร้อมทั้งทำการ Double Check แบบสอบถามอีกครั้ง

3). สัมภาษณ์ระดับเจาะลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่างบางส่วน

3. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง มีรายละเอียดดังนี้

- 1). สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ในทุกๆด้านของข้อมูล

ลักษณะของตัวแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

5 คะแนน ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

4 คะแนน ระดับความพึงพอใจมาก

3 คะแนน ระดับความพึงพอใจปานกลาง

2 คะแนน ระดับความพึงพอใจน้อย

1 คะแนน ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมาพิจารณา ระดับความพึงพอใจ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

$$\text{ระดับ} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

ค่าเฉลี่ย 4.20 – 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.40 – 4.19 หมายถึง ระดับความพึงพอใจในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.60 – 3.39 หมายถึง ระดับความพึงพอใจในระดับปานกลาง

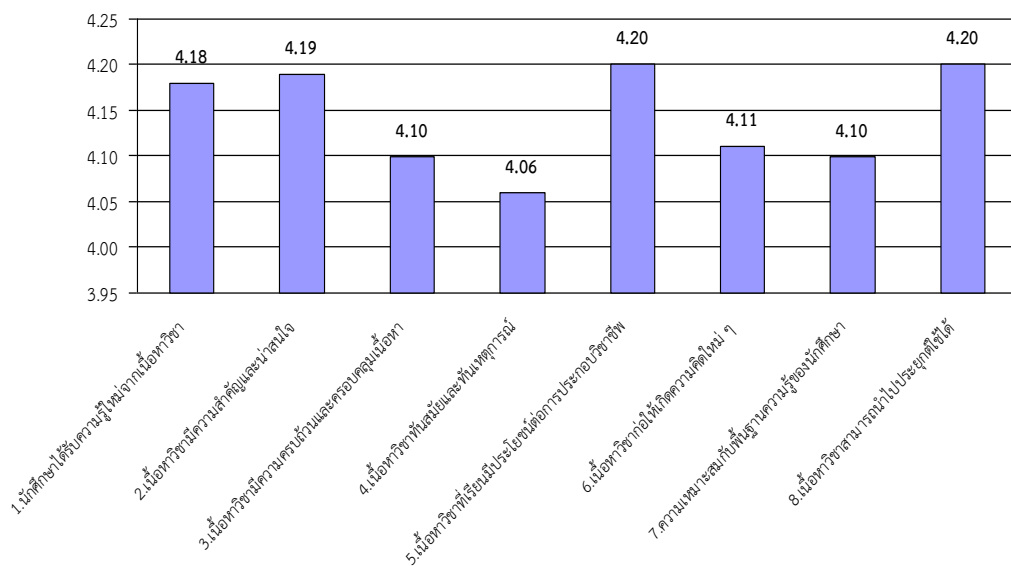
ค่าเฉลี่ย 1.80 – 2.59 หมายถึง ระดับความพึงพอใจในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.79 หมายถึง ระดับความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

2). สถิติอ้างอิงได้แก่ F-Test และการทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ (Multiple Comparison) โดยวิธี SD โดยวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้

ผลการวิจัย

1. นักศึกษามีความพึงพอใจในด้านเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่เรียนมีประโยชน์ต่อการประกอบวิชาชีพ และเนื้อหาวิชาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ไว้จึงควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้เสนอต่อหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรพิจารณารายละเอียดของรายวิชานี้ว่าควรให้นักศึกษาได้ความรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพได้ตรงกับสาขาของตนเองต่อไป

ภาพที่ 1 ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ ด้านเนื้อหาวิชา

2. ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ ในทุกๆ ด้าน พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยต่างกัน มีระดับความพึงพอใจ แตกต่างกัน

โดยการดำเนินการวิจัยได้ระบุถึงการจำแนกระดับคะแนนเฉลี่ยไว้ 5 กลุ่ม ดังนี้ 1. ต่ำกว่า 2.00 2. $\geq 2.00-2.50$ 3. $\geq 2.50-3.00$ 4. $\geq 3.00-3.50$ 5. ≥ 3.50 และจำแนกความถี่ในการเข้าห้องเรียนไว้ 4 กลุ่ม ดังนี้ 1. 1-3 ครั้ง 2. 4-6 ครั้ง 3. 7-9 ครั้ง 4. มากกว่า 9 ครั้ง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน
ของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาก
มิกวรได้ จำแนกตามระดับคะแนนเฉลี่ย

ระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน	F	p-value
ด้านเนื้อหาวิชา	2.78*	0.03
ด้านอาจารย์ผู้สอน	3.18*	0.02
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	3.14*	0.02
ด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอน	3.27*	0.01
ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน	3.33*	0.01
รวม	3.43*	0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการทดสอบจากใจทวิวิจัย/ปัญหาวิจัย สรุปผลได้ 2 ประเด็น คือ

1. ผลเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตร
นิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิกวรได้ จำแนกตามระดับคะแนน
เฉลี่ยพบว่า โดยภาพรวมพบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยต่างกัน มีระดับความพึงพอใจ แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้านสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านเนื้อหาวิชา พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยต่างกัน มีระดับความพึงพอใจ แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 ด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยต่างกัน มีระดับความพึงพอใจ แตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยต่างกัน มีระดับความพึง
พอใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4 ด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอน พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยต่างกัน มีระดับ
ความพึงพอใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.5 ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยต่างกัน มีระดับ
ความพึงพอใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน
ของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิ
ควรได้ จำแนกตามความถี่ในการเข้าห้องเรียน

ระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน	F	p-value
ด้านเนื้อหาวิชา	2.49	0.09
ด้านอาจารย์ผู้สอน	2.42	0.09
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	3.25*	0.04
ด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอน	0.72	0.49
ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน	3.85*	0.02
รวม	2.24	0.11

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตร
นิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ จำแนกตามความถี่ในการ
เข้าห้องเรียน พบว่า โดยภาพรวม พบว่าความถี่ในการเข้าห้องเรียนต่างกัน มีระดับความพึงพอใจ ไม่
แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านเนื้อหาวิชา พบว่าความถี่ในการเข้าห้องเรียนต่างกัน มีระดับความพึงพอใจ ไม่
แตกต่างกัน

2.2 ด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่าความถี่ในการเข้าห้องเรียนต่างกัน มีระดับความพึงพอใจ
ไม่แตกต่างกัน

2.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าความถี่ในการเข้าห้องเรียนต่างกัน มีระดับ
ความพึงพอใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอน พบว่าความถี่ในการเข้าห้องเรียนต่างกัน มี
ระดับความพึงพอใจ ไม่แตกต่างกัน

2.5 ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน พบว่าความถี่ในการเข้าห้องเรียนต่างกัน มี
ระดับความพึงพอใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปเป็นประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่ารายละเอียดเนื้อหาวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงาน
นอกสั่ง ลากมิควรได้ มีเนื้อหาที่ตรงและเหมาะสมกับสาขาที่นักศึกษาเรียน เพราะประกอบด้วย
กฎหมายอันต้องศึกษาที่เกี่ยวข้องไว้มากมาย ซึ่งเนื้อหาค่อนข้างมาก แต่เป็นหลักกฎหมายที่สำคัญที่
นักศึกษาควรต้องเรียนรู้ อันมุ่งให้นักศึกษาได้ศึกษาและเรียนรู้เพื่อจะสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตและ
ชีวิตประจำวันได้ต่อไปในอนาคตมากที่สุดด้วย

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษา หลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรได้ นักศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่เรียนมีประโยชน์ต่อการประกอบวิชาชีพ และเนื้อหาวิชาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าความรู้สึกในทางบวกหรือทัศนคติในทางที่ดีต่อสิ่งที่ได้รับเช่นความชอบใจ พอใจ ความสบายใจ หรือเป็นอารมณ์ของความรู้สึกที่มีความสุขร่าเริงอย่างมากจากสิ่งที่ได้รับสมปรารถนาตามความต้องการที่จะเป็นซึ่งสอดคล้องกับความหมายของความพึงพอใจของ สุนิดา เกิดหนูวงศ์ (2550) สรุปไว้ว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่เป็นความสุขของบุคคล และเป็นความรู้สึกที่ดีหรือเป็นความรู้สึกในทางบวก เกิดขึ้นเมื่อความต้องการของเขาได้รับการตอบสนอง ไม่ว่าจะเป็ความต้องการทางด้านร่างกายหรือจิตใจ ทั้งนี้เมื่อบุคคลมีความพึงพอใจแล้วก็จะมีการแสดงออกทางพฤติกรรมให้รับทราบได้ และสอดคล้องกับความหมายของความพึงพอใจของ ชลดา ปานสง (2551) สรุปความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือทัศนคติในทางที่ดีของบุคคลซึ่งมักเกิดจากการได้รับการตอบสนองตามที่ตนเองต้องการก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีในสิ่งนั้น ตรงกันข้ามหากความต้องการที่ตนไม่ได้รับการสนองตอบความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น

ดังนั้น ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุก ๆ คนต่อสิ่งที่มาส่งผลกระทบต่อทางด้านจิตใจให้เกิดความชอบในกิจกรรมนั้นๆ และได้รับการตอบสนองตามความต้องการของตนหรือไม่ในระดับใดโดยมีการแสดงออกทางด้านอารมณ์ความรู้สึกเช่น ความพอใจ ความชอบ ความสบายใจ การมีความสุขที่ได้รับความยินดีสมปรารถนาตามความต้องการที่จะเป็นซึ่งจะแสดงออกทางพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ที่เรียนวิชา กฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรได้ ด้านอาจารย์ผู้สอน ความพึงพอใจต่ออาจารย์ผู้สอนโดยภาพรวม อาจารย์ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอน อาจารย์ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา และการวางตนที่เหมาะสมและเป็นแบบอย่าง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ในส่วนด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับสภาพห้องเรียนมีความเหมาะสมกับการเรียนการสอน ห้องสมุดมีบรรยากาศที่เหมาะสมกับการศึกษาค้นคว้า และความพึงพอใจต่อปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอนโดยภาพรวม ห้องสมุดมีหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ที่ทันสมัย ปริมาณหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ในการศึกษาค้นคว้ามี่เพียงพอ ความร่มรื่นและบรรยากาศทั่วไปภายในบริเวณมหาวิทยาลัย และการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายบริการต่าง ๆ มีความพึงพอใจอยู่ในอันดับสุดท้าย ทั้งนี้เพราะว่าความพึงพอใจ ก็คือความชอบตามความรู้สึกของบุคคลแต่ละคนซึ่งอาจจะมี ความพอใจต่อสิ่งนั้นๆ มากน้อยเพียงใดก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของความพึงพอใจของ สุนัน โฉมจิราพงศ์ (2548) ได้สรุปความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลนั้นได้รับการตอบสนอง หรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือ จุดมุ่งหมายนั้น ไม่ได้รับการ

ตอบสนอง ในขณะที่รากฐานของความพึงพอใจของมนุษย์จะเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองในความต้องการ หรือความคาดหวังของตนเอง ซึ่งความต้องการหรือความคาดหวังดังกล่าวจะแตกต่างกันในแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยของนวรรตน์ วิทยาคม (2550) ศึกษาเกี่ยวกับ การศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน โปรแกรมวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักศึกษาวิชาคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้ จำแนกตามระดับคะแนนเฉลี่ย ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้ในทุกๆด้าน พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยต่างกัน มีระดับความพึงพอใจ แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย พงษ์ลิขิตพัฒน์ (2548) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอน สถาบันการบิณฑลเรือน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในสถาบันการบิณฑลเรือน จำนวนนักเรียน 272 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน สถาบันการบิณฑลเรือนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ส่วนการเปรียบเทียบในด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และหลักสูตรการเรียนไม่มีความแตกต่างในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจอาจารย์ผู้สอนปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรม อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามปัญหา อาจารย์ผู้สอนชี้แจงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมการเรียนการสอน และนักศึกษามีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด อาจารย์ผู้สอนปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย อาจารย์ผู้สอนให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนและกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น อาจารย์ผู้สอนมอบหมายงานที่เหมาะสม อาจารย์ผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และอาจารย์ผู้สอนส่งเสริมให้ทำงานเป็นทีมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าความพึงพอใจ ก็คือความชอบหรือไม่ชอบของบุคคลซึ่งเป็นความรู้สึกภายในของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของความพึงพอใจของ ฟ้ามุ่ย สุกัญศีล (2548) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกที่ดีหรือทัศนคติที่ดีของบุคคลซึ่งมักเกิดจากการได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้นตรงกันข้ามหากความต้องการของตนไม่ได้รับการตอบสนอง ความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น

ทั้งนี้ ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่นักศึกษามีความพึงพอใจเกี่ยวกับการประเมินผลโดยภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด การตรวจให้คะแนนมีความยุติธรรม นักศึกษาสามารถตรวจสอบการประเมินผลได้ อาจารย์ผู้สอนมีความชัดเจนของเกณฑ์ในการประเมินผล ข้อสอบมีความสมดุลระหว่างจำนวนข้อสอบกับเวลาที่ใช้สอบ อาจารย์ผู้สอนมีการแจ้งหลักเกณฑ์ในการประเมินผลให้ผู้เรียนทราบก่อนเรียน อาจารย์ผู้สอนใช้วิธีการประเมินผลหลายวิธี และการแจ้งผลการสอบมีความรวดเร็ว ถูกต้อง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งความพึงพอใจ หมายถึง ความพอใจต่อสิ่งนั้นๆที่ได้รับ ซึ่งพอใจในการประเมินผลการเรียนการสอน

ของอาจารย์ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของความพึงพอใจของ กนกรส วงษ์เล็ก (2551) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความชอบใจ พอใจ ต่อสิ่งนั้นๆ หรือกิจกรรมนั้นๆ หรือเป็นอารมณ์ของความรูสึกที่มีความสุขร่าเริงอย่างมาก เป็นความสำเร็จ หรือความสุขสดชื่นที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองตามที่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยความพึงพอใจที่เกิดขึ้นหลังการได้รับบริการเป็นความพึงพอใจในด้านความสะดวกที่ได้รับ

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า นักศึกษามีความพึงพอใจเกี่ยวกับสภาพห้องเรียนมีความเหมาะสมกับการเรียนการสอนอยู่ในเพียงระดับมาก จึงควรมีการปรับสภาพห้องเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนมากขึ้น เพื่อเป็นปัจจัยในการส่งเสริมการเรียนการสอนให้นักศึกษาด้วย โดยอาจปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนจากการเน้นการบรรยายไปเป็นในรูปแบบ E-Learning ซึ่งอาจใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสื่อกลางในการเรียนการสอนและช่วยแก้ปัญหาการเบื่อหน่ายจากการฟังการบรรยายได้อีกด้วย ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นจุดศูนย์กลางในการเรียนรู้เป็นอย่างดี

2. จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่านักศึกษามีความพึงพอใจในเรื่องห้องสมุดมีบรรยากาศที่เหมาะสมกับการศึกษาค้นคว้า และความพึงพอใจต่อปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอนโดยภาพรวมห้องสมุดมีหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ที่ทันสมัย ปริมาณหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ในศึกษาค้นคว้ามี่เพียงพอ ความร่มรื่นและบรรยากาศทั่วไปภายในบริเวณมหาวิทยาลัย และการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายบริการต่าง ๆ มีความพึงพอใจอยู่ในอันดับน้อยที่สุด ในส่วนห้องสมุดจึงควรมีหนังสือและเอกสารต่างๆที่ทันสมัย โดยต้องมีปริมาณหนังสือและเอกสารต่างๆในการศึกษาค้นคว้าให้เพียงพอแก่นักศึกษาด้วย และที่สำคัญในเรื่องการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายบริการต่าง ๆ ควรมีการปรับปรุงให้ดีขึ้นด้วย

3. ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในด้านเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่เรียนมีประโยชน์ต่อการประกอบวิชาชีพ และเนื้อหาวิชาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ไว้ จึงควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้เสนอต่อหลักสูตรที่ต้องเรียนวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ เป็นวิชาบังคับ เพื่อให้หลักสูตรพิจารณารายละเอียดของรายวิชานี้ว่าควรให้นักศึกษาได้ความรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพได้ตรงกับสาขาของตนเองต่อไป

4. ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ จำแนกตามระดับคะแนนเฉลี่ย ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ต่อวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ ในทุกๆด้าน พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยต่างกัน มีระดับความพึงพอใจ แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

กนกรส วงษ์เล็ก. 2551. ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก, วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก.

- ฉัตรชัย พงษ์ลิขิตพัฒน์. (2548). **ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอน**
สถาบันการbinพลเรือน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชลดา ปานสง. (2551). **ความพึงพอใจของนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต หลักสูตร**
5 ปี สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- นวรรตน์ วิทยาคม. (2550). **การศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัด**
การเรียนการสอน โปรแกรมวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้าน
จอมบึง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ฟ้าม่วย สุกันศีล. (2548). **ความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานเลขานุการคณะ**
สังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. รายงานการวิจัย บธ.บ. (ธุรกิจบริการ)
- สมบูรณ์ ตันยะ. (2547). **การประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.**
- สังวรณ์ ังดกระโทก. (2554). **เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือวัดด้านเจตพิสัยและ**
ทักษะพิสัย. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
กรุงเทพฯ.
- สุบันโย ฉินารงค์. (2548). **ความพึงพอใจของนิสิตรุ่นที่ 2 ที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอน**
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา
วิทยาเขตสารสนเทศ จังหวัดจันทบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุนิดา เกิดหนูวงศ์. (2550). **ความพึงพอใจในการเรียนการสอนของนักศึกษา ภาค กศ บป**
โปรแกรมวิชาการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี:
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.